

прийому – 3200 переселенських родин; тоді на Волинь прибуло 2305 родин[2, арк.55]. На кінець переселенської акції тут розселилося 8863 родини, із них 6183 були плановими та 2680 родин, які прибули з інших областей[3, арк.13]. Вже станом на 15 вересня 1946р. в області налічувалося 12139 родин, серед них планово прибуло – 6817, самовільно з інших західних областей УРСР – 119, зі східних областей – 5203 родини[3, арк.57]. З них 2125 родин отримали будинки, 8465 проживали у місцевого населення, 1269 – у комунальних квартирах, для 135 ще будувалося приміщення для їх проживання[3, арк.53].

Станом на 1 серпня 1947 р. в окреме користування житлові будинки отримали лише 2878 родин із 14748 прибулих. А на той рік землею наділено було 9468 родин у кількості 35524 га землі[3, арк.41].

З метою бажаної адаптації польських українців до радянського способу життя з ними проводилася цілеспрямована агітаційно-масова робота у формі бесід, лекцій, доповідей, кіно.

Незважаючи на матеріальні труднощі, умови праці і нові «радянські порядки», яких зазнали переселенці після депортації їх до УРСР, найбільш гнітючою думкою була думка і розуміння того, що вони тут чужі [4, с.245].

Для евакуйованих із-за Бугу важливу роль у соціальній адаптації відіграло також надання безповоротної одноразової допомоги. Це явище не було масовим, але дуже доречним, оскільки прибуваючи на чужу землю без будь-якого засобу існування, цінувалася будь-яка допомога.

Список використаних джерел та літератури

1. ДАВО, ф. Р-919, оп.1, спр. 1, 12 арк.
2. ДАВО, ф. Р-919, оп.1, спр. 2, 211 арк.
3. ДАВО, ф. Р-919, оп.1, спр.3, 88 арк.
4. Буцко О. В. К истории украинско-польского переселения 1944-1946 гг. // Матеріали міжнародної конференції «Україна у Другій світовій війні: уроки історії та сучасність». К.:НАН України. Інститут сторії, 1995. С. 244-260
5. Від депортації до депортації. Суспільно-політичне життя холмсько-підляських українців (1915–1947). Дослідження. Спогади. Документи. / За ред. Ю. Макара, М. Горного. Том 1. Дослідження. – Чернівці: Букрек, 2011. 880 с. :іл.
6. Мазур Г. Проблеми переселення поляків з України і українців з Польщі у 1945-1946 роках // Україна-Польща: важкі питання.Т.8 / наук. і заг. ред. М. М. Кучерепа. Луцьк, 2001. С.12-61
7. Снайдер Т. Перетворення націй. Польща, Україна, Литва, Білорусь 1569-1999. Пер. з англ. К.: Дух і література, 2012. 464 с.

Олег Белінський, Галина Міщук
(м. Житомир)

ЗОВНІШНЬОПОЛІТИЧНІ НАСТАНОВИ ЗАХОДУ

Геополітичні наслідки Другої світової війни полягали у кардинальній зміні теоретичних настанов зовнішньої політики західних країн, насамперед США. В переконаннях зовнішньополітичного істеблїшменту Сполучених Штатів відбувся докорінний поворот від досі

притаманного їм ізоляціонізму до інтервенціонізму, політики активної участі в глобальному світовому регулюванні. Глобалізація зовнішньополітичних пріоритетів США означала відхід від проголошеної ще в 1823 році «доктрини Монро» - основоположного принципу політики Сполучених Штатів, який передбачав поділ світу на «американську» та «європейську» системи, невтручання США у справи європейських держав та відповідну відмову останніх від прагнення «поширити свою систему» на Північну та Південну Америку [3, с.82].

Із закінченням Другої світової війни, коли США стала лідером усього західного світу, американське керівництво почало ототожнювати національні інтереси США з глобальними цілями всієї капіталістичної системи. Курс на встановлення в світі американської гегемонії дістав назву «*Pax Americana*» (лат. – «світ по-американськи»). Майбутній порядок, на думку керівництва Сполучених Штатів, мав стати результатом глобальної перебудови світу за американським проектом і зразком. Головні цілі такої перебудови вбачалися в забезпеченні військової переваги США у світі, яка б гарантувала насамперед збереження монополії Сполучених Штатів на атомну зброю; повсюдному пануванню монополій США у світовій економіці; встановленню американської гегемонії в галузі культури і інформації, зокрема шляхом інтенсивного пропагування «американського способу життя»; формуванню згодом такого «світового уряду», який дав би змогу успішно завершити створення «світу по-американськи».

Головною перешкодою на шляху реалізації доктрини «*Pax Americana*» небезпідставно вважався Радянський Союз. Тож керівництво США зробило спробу ізолювати СРСР у системі повоєнних міжнародних відносин, проголосивши радянський режим «аномальним збоченням природного шляху суспільного розвитку» [3, с.92].

На фактор суто геополітичного суперництва накладався ідеологічний антагонізм. Щодо Сполучених Штатів, то тут він дістав своє відображення в доктрині «стримування комунізму» (або просто «стримування»), яка згодом стала стратегією усього західного світу. Перше розгорнуте обґрунтування доктрини містилося в секретній «довгій телеграмі» від 22 лютого 1946 р., яку направив до держдепартаменту радник посольства США в Москві, маловідомий тоді дипломат Джордж Кеннан. Зміст її зводився до того, що мирне співіснування США і Радянського Союзу є неможливим, так само як і будь-яке співробітництво між ними у вирішенні міжнародних питань. Стверджувалося, що радянське керівництво націлене на «смертельну боротьбу із супротивником», готується знищити «традиційний спосіб життя» у Сполучених Штатах і відкидає будь-які компроміси. Головний висновок «довгої телеграми» США необхідно перейти до «жорсткого курсу щодо СРСР, який має базуватися на «логіці сили»; саме це Д. Кеннан і означив терміном «стримування» [2, с.32].

В липні 1947 р. Д. Кеннан, уже як начальник відділу політичного планування держдепартаменту США, надрукував у журналі «*Foreign Affairs*» під

псевдонімом «Ікс» статтю «Витоки радянської поведінки», яка стала першим публічним викладанням «доктрини стримування». Основу статті становила теза про те, що США, як весь західний світ, не можуть відчувати себе у безпеці доти, поки не буде ліквідовано соціалістичний лад у Радянському Союзі.

Логічним продовженням запропонованої Д. Кеннаном «доктрини стримування», її подальшою конкретизацією стала позиція, яку найяскравіше уособлював тодішній керівник Ради з планування політики держдепартаменту США Пол Нітце. Вона дістала своє найповніше відображення та набрала характеру зовнішньополітичної доктрини в директиві Ради національної безпеки США № 68 (РНБ - 68) затверджений президентом Г. Труменом у 1950 р. Автори РНБ – 68 ототожнювали радянську тезу про перемогу комунізму в планетарному масштабі з прагненням СРСР «встановити свою абсолютну владу над рештою світу» [3, с.114].

РНБ – 68 містив і певну концептуальну невідповідність. З одного боку, в ньому стверджувалося, що США як вільне суспільство не прагне до «перетворення всіх інших суспільств на подібні собі»; з іншого ж, пропонувалося, щоб політика й дії США були спрямовані на «досягнення фундаментальної зміни природи радянської системи».

Головна рекомендація авторів РНБ – 68 – щодо необхідності всеосяжного форсованого нарощування військової могутності США та їх союзників. Як визнавав пізніше тодішній держсекретар Д. Ачесон, «ми прагнули так вразити колективний розум «найвищого керівництва», щоб президент не лише зміг прийняти рішення, а й щоб це рішення було втілене в життя» [3, с.116].

Втім, «доктрина стримування» не була єдиною на той час концептуальною засадою зовнішньополітичної стратегії Заходу. Альтернативу їй становила, зокрема, програма, розроблена В.Черчиллем. Прагнучи обмежити «радянський експансіонізм», він підтримував політику «стримування», але не розглядав її як самоціль; більш важливим для В.Черчилля було врегулювання ситуації шляхом якнайкращого використання переговорних можливостей західних країн. Перший натяк на це пролунав у його широко відомій фултонській промові 5 березня 1946 р., яка втім, запам'яталася словами про «залізну завісу» і вважається першим актом «холодної війни». Два з половиною роки по тому, 9 жовтня 1948 р. він повернувся до своєї аргументації, виступаючи у валлійському містечку Лландундо: «Ми маємо поставити питання руба й провести остаточне врегулювання...Західні нації швидше зможуть досягти довгострокового врегулювання й уникнути кровопролиття, якщо вони сформулюють свої справедливі вимоги, поки атомна зброя перебуває в нашому розпорядженні й поки російські комуністи не оволоділи атомною енергією». Ще через два роки В.Черчелль повторив аналогічний заклик у палаті громад: західні країни

є достатньо сильними, щоб піти на переговори, в той час як очікуванням вони лише послаблюють себе [1, с.146].

Країни Східної Європи прагнули поліпшення двосторонніх відносин із західними державами, домагалися скликання наради з безпеки і співробітництва в Європі. Проте й Захід прагнув до діалогу зі Сходом щодо питань розрядки та безпеки. Західна орієнтація на перехід до розрядки набула вимушеною поступкою Сходові. Так, миролюбний курс Франції та її вихід з військової організації НАТО, «доповідь Армеля» та зміни військової стратегії Північноатлантичного альянсу в другій половині 60-х років відкрили шлях до розрядки із західної сторони [4, с.89].

Як Схід, так і Захід виявляли конфронтаційний, ідеологізований підхід до розрядки: кожна із сторін намагалась використати її для стабілізації становища своєї системи й послаблення позицій іншої.

Список використаних джерел та літератури

1. Резолюція сената США № 239. Вашингтон. 11 июня 1948г. («Резолюция Ванденберга») // Системная история международных отношений в четырёх томах. События и документы. 1918 -2003 / Под. ред. А.Д. Богатурова. Том четвертый. Документы. 1945-2003 / Сост. Е.Г.Капустян, А.В.Мальгин, А.А.Соколов. М.: Научно-образовательный форум по международным отношениям, 2004. – С.78-79.
2. Телеграмма поверенного в делах США в СССР Дж.Кеннана государственному секретарю США. Москва. 22 февраля 1946г. («Длинная телеграмма Кеннана») // Системная история международных отношений в четырёх томах. События и документы. 1918 -2003/ Под. ред. А.Д. Богатурова. Том четвертый. Документы. 1945-2003 / Сост. Е.Г.Капустян, А.В.Мальгин, А.А.Соколов. М.: Научно-образовательный форум по международным отношениям, 2004. – С.32-46.
3. Арон Р. Мир и война между народами / Р. Арон [Под редакцією Даниленка В.И.] М.: НОТА БЕНЕ, 2000. – 880 с.
4. Давыдов Ю.П. Норма против силы. Проблема мирорегулирования / Юрий Петрович Давыдов. – М.: Наука, 2002. - 367 с.

Світлана Грицик

(м. Житомир)

СУСПІЛЬНЕ ЖИТТЯ В КНР У ДОБУ «ВЕЛИКОГО СТРИБКА»

У період «великого стрибка» в КНР відбувалися зміни не тільки економічного, але і соціального характеру. Мао Цзедун планував у найкоротші терміни побудувати у країні комунізм із китайською специфікою. Для цього йому потрібно було підпорядкувати впливу партії все населення. З цією метою ним було взято курс на створення народних комун. «У 1958 році на широкому горизонті Східної Азії, подібно висхідного сонця, з'явилася нова соціальна організація – велика народна комуна...» – так говорилось у рішенні VI пленуму ЦК КПК [9, с. 107].

Народна комуна мала найвищий ступінь усупільнення на селі. У власність комуни переходили присадибні ділянки і засоби виробництва. Життя селян було жорстко регламентовано: вони строем ходили на роботу